

er en Regjeringslignegylighed ved Forholdet. (Hør I). Hvad nu den saameget omtalte frivillige Bei angaaer, hvad angaaer Dverenskømfsterne mellem Fæster og Godsbesiddere, da er det jo en soleklar Sandhed, at ingen Lov staaer eller kan staae Frivillighedens imod (Hør I), saa at, naar der gives en Lov, der fastsætter visse Betingelser, hvorunder Dverenskømfsterne billig kunne skee, naar vedkommende Parter ikke selv ere villige dertil og ikke selv ville denne Bei, naar der gives en saadan Lov, der siger: til de Grændser maae I gaae paa begge Sider, men ikke videre, ellers træder Lovgivningsmagten til, og løser det, saa er der jo ikke det Mindste iveten for alle de gode, de frivillige, de patriotisk sindede Godseiere, til hvilke jeg i Virkeligheden troer min ærede Sidemand horer, da er der ikke Noget iveten for, at de udvise deres Patriotisme, deres ædle og høiadelstnede Tænkemaade, thi det staaer dem frit for at sige: vi ere ophøiede over denne Lovens Tvang, thi vi kunne gjøre meget mere end Loven byder (Hør I), vi kunne gjøre det langt bedre, og vi ville vise, at vi kunne gjøre og tildeels have gjort det langt bedre, saa denne Lov skal ikke i mindste Maade komme i Conflict med hvad vi ønske. Er der derimod nogle andre Godsbesiddere, som ikke ønske Afsløsning af Fæsteforholdet, men sige: vi ville paa den saakaldte Frivillighedsvei beholde den Frivillighed, vi nu have, og den bestaaer i, at vi ere uindskrænkede, da er det dem, der trænge til en Tvangslov; thi det maae vi vel lægge Mærke til, vi have løst saa mange Godsforpligtelser, at Godseierne nu virkelig ere uindskrænkede. Der er ikke mindste Baand paa dem til ikke at kunne sige: vi ville ikke bortfæste oftere, men vi ville sælge til den høieste Priis, vi kunne faae ved Auktion, eller vi ville bortforpagte for den høieste Priis, vi kunne faae i Forpagtningssum. Vi behøve ikke at sørge for, at den gjældende Lovgivning trykker dem i saa Henseende, thi det gjør den virkelig ikke; men der staaer altsaa tilbage at sørge for at faae Frivillighedens Rettigheder gjort gjældende i samme Grad for den modsatte Part; det have vi endnu ikke, thi Fæsterne

ere jo nødte til at tage mod de Vilkaar, der tilbydes, om de end ere nok saa urimelige.

Sørge vi nu: hvad er Lovgivningen egentlig til? Er den til, for at tvinge de Gode, de Retfærdige, de Rettsfæne til det, som de gjerne ville, eller for at sætte Grændser for dem? - Nei, ingenlunde, den er kun til, for at berømme dem, for at fremhjælpe dem, og bringe Andre til at gjøre, hvad de have gjort ved at følge deres Exempel. Hvad er Lovgivningen da til? Til at sætte Grændser for de Uvillige og for de Uretfærdige, som ville opsluge deres Næstes og Fæsters Ret, Eiendom og Frihed. Det er Lovgivningen til, og jeg mener, at saa vist og sandt som Danmark har havt mange ædeltænkende Godsbesiddere, der paa ingen Maade vilde eller have forurettet deres Fæstere ved for høie Fæstefgifter eller andre ubillige Fordringer, saa vist og sandt er det ogsaa i disses egen og velforstaede Interesse, at de have sig over hvad der nu betragtes som Lovstvang, endskjøndt de have gjort mere og ville gjøre mere end nogen Lov med Rimelighed kan paatvinge dem; men de derimod, som slet ikke ville gjøre noget Godt med deres Frivillighed, men ville kun alene see at fortrænge Fæstefamilierne efterhaanden naar Fæstefedigthed kommer, ved at sætte Fæstefederne til Auktion og der tage saa meget de kunne faae, om dem maae de retfærdige Godseiere ønske, at de ved Lovstvang maae nødes til at følge dog til nogen Grad deres gode Exempel. Det var den Bei, jeg ønskede, at de ædle Godsbesiddere ville slaae slaae ind paa, og da kunne de aldrig paa anden Bei vinde større Indflydelse paa Bønderstanden, paa Almuen, paa Folketæmningen, de kunne da aldrig bedre end derved blive hædrede og valgte til Repræsentanter af Almuen med større Triumph, end naar de ønskede og gjorde dette i Virkeligheden.

Bligen-Finecke: Jeg skal ikke her tillade mig at fremkalde en Discussion om, hvad Eiendomsretten er, idet jeg nemlig troer, at det vilde krænke den Værdighed, Thinget i mine Dine har, hvis jeg troede, at Noget her havde Anskuelse derom, som ikke vare begrundede i fast Overbeviisning; jeg skal heller ikke tillade mig at fremdrage af alle de tildeels